

Krzyż Armii Krajowej
Sylwestra „Krisa” Brauna,
fot. Muzeum AK

Z Orężem ku Wolności. 80. rocznica akcji „Burza” i Powstania Warszawskiego

1 września 1939 r. Niemcy zaatakowały Rzeczpospolitą Polską od zachodu i z północy oraz – wspólnie ze Słowacją – od południa, a 17 września 1939 r. napaści dokonał ZSRS, uderzając od wschodu. Agresja poprzedzona została paktem Ribbentrop-Mołotow (23 sierpnia 1939 r.), w którym oba totalitarne państwa podzieliły się strefami wpływów we wschodniej Europie. Po ponad miesięcznej walce całe terytorium Polski znalazło się pod okupacją Niemiec i ZSRS. Oba okupanci prowadzili politykę eksterminacji ludności i fizycznej likwidacji elit intelektualnych, państwowych, społecznych.

Najwyższe władze RP na czele z Prezydentem, Naczelnym Wodzem i Rządem kontynuowały swą działalność najpierw we Francji, a po jej kapitulacji w Wielkiej Brytanii. W kraju powstawały liczne struktury konspiracyjne. Z tej aktywności powstało Polskie Państwo Podziemne, podporządkowane legalnym władzom na wychodźstwie, w ramach którego funkcjonowały struktury administracyjne, partie polityczne, wojsko, sądy, a nawet służba informacyjna. Polska pozostawiona przez sojuszników – Francję i Wielką Brytanię – na pastwę agresorów z determinacją walczyła w dramatycznych warunkach przez ponad pięć tygodni. Rzeczpospolita nie skapitulowała ani przed Niemcami, ani przed Sowietami. Polacy byli zdecydowani, by w dalszym ciągu walczyć przeciwko niemieckim i sowieckim najeźdźcom. Dzięki przeniesieniu władz RP do krajów sojuszniczych państwo polskie istniało nieprzerwanie mimo okupacji jego terytorium.

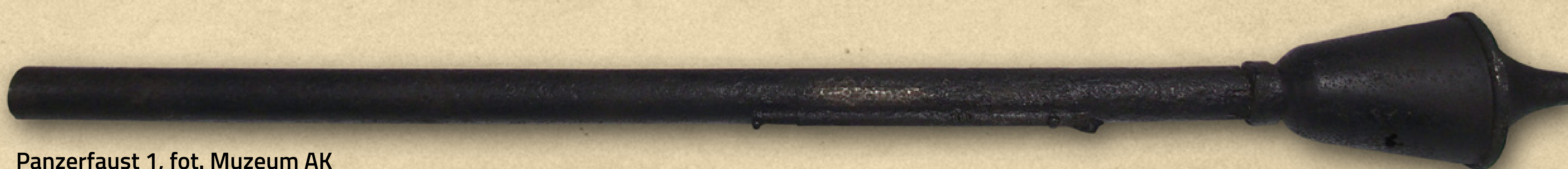

Pistolet P 08 Parabellum,
fot. Muzeum AK

Niemiecka manierka M31 Barbary
Filipowicz ps. „Barska”, łączniczki
Zgrupowania AK „Kiliński”,
fot. Muzeum AK

Na czele pierwszego powołanego przez prezydenta Władysława Raczkiewicza rządu na wychodźstwie stanął gen. Władysław Sikorski. Równolegle na okupowanych ziemiach polskich rozpoczęło się tworzenie struktur konspiracyjnych. Już pod koniec września 1939 r. powstała Służba Zwycięstwu Polski (SZP) pod dowództwem gen. Michała Karaszewicza-Tokarzewskiego. W listopadzie została zastąpiona Związkiem Walki Zbrojnej (ZWZ), którego komendantem głównym był początkowo gen. Kazimierz Sosnkowski, a następnie gen. Stefan Rowecki ps. „Grot”. Struktury z mozołem rozbudowywano mimo dotkliwych strat i aresztowań zarówno na terenie okupacji niemieckiej, jak i pod władzą Sowietów. W lutym 1942 r. ZWZ został przemianowany na Armię Krajową (AK). Po aresztowaniu gen. „Grota” przez Niemców 30 czerwca 1943 r., zastąpił go gen. Tadeusz Komorowski ps. „Bór”, tego z kolei po upadku Powstania Warszawskiego zastąpił gen. Leopold Okulicki ps. „Niedźwiadek”. Armia Krajowa miała zorganizowane struktury we wszystkich dawnych województwach RP, a także poza granicami kraju. W poszczególnych regionach zostały utworzone komendy okręgów, jednostką niższą były inspektoraty, które obejmowały kilka obwodów, odpowiadających na ogół przedwojennym powiatom. W ten sposób w całym okupowanym państwie pod nazwą Armii Krajowej odtworzono Siły Zbrojne w Kraju, prowadzące przygotowania do jednoczesnego wystąpienia zbrojnego przeciw okupantom w ramach tak zwanego powstania powszechnego. Utrzymywały one łączność radiową i kurierską z polskimi władzami i z naczelnym Dowództwem Wojska Polskiego na uchodźstwie.

Panzerfaust 1, fot. Muzeum AK

MUZEUM AK - INSTYTUCJA KULTURY MIASTA KRAKOWA I WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO